

**ФОРУМ „ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПОДХОДИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“ 2018**

**РОДНИЯТ ДИАЛЕКТ – ПОЗНАТ И
НЕПОЗНАТ.
СЪВМЕСТЕН ПРОЕКТ НА МЛАДИ
ИЗСЛЕДОВАТЕЛИ И УЧЕНИЧЕСКИЯ
ИНСТИТУТ НА БАН**

**Марина Петрова – старши учител по БЕЛ
petrovamarina@abv.bg**

ПГЕЕ – ПЛОВДИВ 2018 г.

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

**ПРОЕКТ
СЪВРЕМЕНО СЪСТОЯНИЕ НА НЯКОИ ОТ
ДИАЛЕКТИТЕ В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК**

Ръководител: Марина Петрова – старши учител по БЕЛ

Участник: Ралица Бундова – 10^А клас

Участник: Асен Войводов – 10^А клас

ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“ ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН (УЧИ-БАН)“

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД

ПЪРВА ГЛАВА. ДИАЛЕКТНИ ОСОБЕНОСТИ НА СЕЛО ЦАЛАПИЦА

- 1.1. Село Цалапица
- 1.2. Диалектни особености на североизточните балкански говори
- 1.3. Диалектни особености в говора на жителите на село Цалапица
 - 1.3.1. Получени данни
 - 1.3.2. Представяне на получените данни в таблици
 - 1.3.3. Обобщение на получените данни по отклонения от езиковите норми в проценти
 - 1.3.3.1. Фонетична норма
 - 1.3.3.2. Граматична норма
 - 1.3.3.3. Лексикална норма
 - 1.3.4. Обобщение на получените данни по отклонения от езиковите норми по възрастови групи
- 1.4. Изводи

ВТОРА ГЛАВА. ДИАЛЕКТНИ ОСОБЕНОСТИ НА СЕЛО ЛЯСКОВО

- 2.2. Диалектни особености на среднорупските (родопски) говори
- 2.3. Диалектни особености в говора на жителите на село Лясково
 - 2.3.1. Получени данни
 - 2.3.2. Представяне на получените данни в таблици
 - 2.3.3. Обобщение на получените данни по отклонения от езиковите норми в проценти
 - 2.3.3.1. Фонетична норма
 - 2.3.3.2. Граматична норма
 - 2.3.3.3. Лексикална норма
 - 2.3.4. Обобщение на получените данни по отклонения от езиковите норми по възрастови групи
- 2.4. Изводи

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

БЕЛЕЖКИ

ЛИТЕРАТУРА

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

ЦЕЛИ НА ПРОЕКТА:

- 1. Да се проучат до каква степен се пазят спецификите на народните говори в две от диалектните области на България – североизточните балкански говори с представителна извадка на носители от село Цалапица и среднорупските (родопски) говори с представителна извадка на носители от село Лясково (област Смолян).**
- 2. Да се изследват различни възрастови групи, като се отчетат отклоненията от книжовните норми на съвременния български език, както следва: фонетични особености и отклонения; граматични особености и отклонения; лексикални особености и отклонения.**

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

ХИПОТЕЗА НА ИЗСЛЕДОВАТЕЛИТЕ:

Във връзка с по-високата образованост, вътрешните миграционни и урбанизационни процеси, наситената информационна среда и рязката промяна на действителността, настъпила след внедряването на високоскоростните технологии – цифровизацията, компютъризацията и интернет, в говора на по-младите представители от изследваните населени места ще се открият по-малко отклонения от книжовните норми, особено в областта на лексиката.

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

**ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛТА ИЗСЛЕДОВАТЕЛИТЕ СИ ПОСТАВЯТ
СЛЕДНИТЕ ЗАДАЧИ:**

- 1. Да се направи проучване на изследвания регион – географско разположение и особености, брой жители, поминък, исторически ценности и личности.**
- 2. Да се направи проучване на териториалния говор по Карта на диалектната делитба на българския език (БАН (колектив): II издание), Българска диалектология (Стойков: 2002), Учебник по български език за 8. клас (Бояджиев: 2000) и Учебник по български език за 9. клас (Димчев: 2002).**
- 3. Да се подготвят Анкетни карти за аудио записи¹.**
- 4. Да се направят аудио записи на речта на носителите на говора по възраст и конкретни въпроси².**
- 5. Да се представят в писмена форма аудио записите, като речта се записва по модела на представените текстове на диалект в учебниците по български език за 8. клас и 9. клас (Бояджиев: 2000; Димчев: 2002).**
- 6. Да се представят данните по отклоненията от книжовните норми в таблици.**
- 7. Да се обобщят данните по отклоненията от книжовните норми в проценти.**
- 8. Да се обобщят данните по отклоненията от книжовните норми по възрасти.**
- 9. Да се направят изводи.**
- 10. Да се изготви компютърна презентация по проекта³.**
- 11. Да се оформи хартиен носител по проекта, представящ дейността на изследователите.**

ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“

ПЪРВА ГЛАВА. ДИАЛЕКТНИ ОСОБЕНОСТИ НА СЕЛО
ЦАЛАПИЦА

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

СЕЛО ЦАЛАПИЦА

Село Цалапица се намира на 20 километра от град Пловдив, в сърцето на Горнотракийската низина. Почвите в района са изключително плодородни и подходящи за отглеждане на зеленчуци и плодове.

Има две легенди, свързани с произхода на името на село Цалапица. Първата от тях разказва, че през XII век приема името на съпругата на крал на кръстоносците, а според другата легенда, в землището е имало пет малки селца със свои имена, които заради турското нашествие мигрират и се обединяват в едно – „Цела-петица“, което постепенно се променя в „Цалапица“.

В землището на Цалапица се откриват следи от живот от преди създаването на българската държава. По време на Средновековието животът по тези земи продължава, а в османски документи от края на XV век името на селото е записано като Чепидже.

Има множество известни личности, свързани с Цалапица – хора участвали във въстанията и войните, писатели, учени и изследователи.

ДИАЛЕКТНИ ОСОБЕНОСТИ НА СЕВЕРОИЗТОЧНИТЕ БЪЛГАРСКИ БАЛКАНСКИ ГОВОРИ

Според „Карта на диалектната делитба на българския език“; Български език за 8. клас и „Българска диалектология“ говорът в село Цалапица е част от североизточните български балкански говори.

Тези говори се характеризират със:

- широки рефлексии на старобългарската ятова гласна ъ като `а и ê/ä (*б`ал, б`ел*);
- неударените широки гласни *е, а, о* силно потъмняват и звучат като тесните гласни *и, ъ, у*;
- непроменливо *я* и гласна *а* след мека съгласна и след *ж, ч, ш, дж* се изговарят като *е* пред мека сричка;
- формите за бъдеще време се образуват с частици *ще, ше, ши, ша*;
- формите за женски род имат под ударение окончание *-ъ* вместо *-а*;
- съгласните се смекчават пред гласни *е* и *и* и др.

ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“

ИЗСЛЕДВАНЕТО УСТАНОВИ, ЧЕ ОТКЛОНЕНИЯТА ОТ ЕЗИКОВИТЕ
НОРМИ ПО ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ СА СЛЕДНИТЕ:

- В речта на възрастова група 1 – 10 години нарушенията на нормите са най-малко, като най-отчетливо е смекчаването на съгласни в позиция пред гласни *е* и *и*, но не се наблюдават редукции на гласни *е* и *о* и вмятане на *й* пред гласна *е* в началото на думата; липсват отклонения от граматичната норма; употребени са някои остарели и диалектни думи.
- В речта на възрастова група 10 – 20 години нарушенията на нормите са най-много, като най-отчетливо е смекчаването на съгласни в позиция пред гласни *е* и *и*, редукция на гласни *е* и *о*, вмятане на *й* пред гласна *е* в началото на думата и удвояване на предлози *в* и *с*; наблюдава се отклонение от граматичната норма – прибавяне на гласна *е* в 1 лице мн.ч. на глагол от II спрежение; употребени са някои остарели и диалектни думи.

ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“

- В речта на възрастова група 40 – 50 години нарушенията на нормите са сравнително много, като най-отчетливо е смекчаването на съгласни в позиция пред гласни *е* и *и*, редукция на гласни *е* и *о*, вмьтане на *й* пред гласна *е* в началото и средата на думата и удвояване на предлози *в* и *с*; липсват отклонения от граматичната норма; употребени са някои остарели и диалектни думи, като изследваният носител посочва, че част от тях са вече излезли от употреба.
- В речта на възрастова група 60 – 70 години нарушенията на нормите са сравнително малко, като най-отчетливо е смекчаването на съгласни в позиция пред гласни *е* и *и*, вмьтане на *й* пред гласна *е* в началото на думата и удвояването на предлог *с*; наблюдава се единично отклонение от граматичната норма – замяна на мека членна морфема с твърда; не са употребени остарели и диалектни думи.

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

ИЗВОДИ:

**АНАЛИЗЪТ НА ПОЛУЧЕНИТЕ ДАННИ УСТАНОВИ, ЧЕ
ТЕРИТОРИАЛНИЯТ ГОВОР НА СЕЛО ЦАЛАПИЦА ИМА СЛЕДНИТЕ
ХАРАКТЕРНИ ОСОБЕНОСТИ:**

- 1. Фонетични:** говорът е с меко звучене, тъй като съгласните звукове в позиция пред гласни *е* и *и* винаги биват смекчавани, а към гласна *е* в началото на думата редовно се вмъта *й*. Гласна *е* редовно бива заменяна от гласна *и*, понякога и в ударена позиция, открива се силна редукция на широка гласна *о*, която бива заменяна от гласна *у* в неударена позиция.
- 2. Граматични:** в изследвания материал липсват данни за постоянни нарушения.
- 3. Лексикални:** в речта на носителите на говора се откриват някои остарели и диалектни думи и изрази.

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Диалектните особености в говора на жителите от село Цалапица съвпадат с особеностите на ареала и макар че в речта на някои от изследваните представители се откриват и други отклонения от книжовната норма, тъй като те са единични прояви, не могат да се приемат като характеристика на териториалния говор.

Направената хипотеза, че в речта на по-младото поколение ще се наблюдават по-малко отклонения от книжовната норма не се потвърди, защото, макар че във възрастова група 1 – 10 години нарушенията са най-малко, в следващата група 10 – 20 години са най-много. Това показва, че независимо от образованието и информационната среда характерните белези на териториалния говор са изключително устойчиви и няма тенденция за изгубването (изчезването) им.

Най-застрашени от отмиране са остарелите и диалектните думи особено за денотати, които липсват или са заменени/трансформирани в съвременността.

ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“

ВТОРА ГЛАВА. ДИАЛЕКТНИ ОСОБЕНОСТИ НА СЕЛО
ЛЯСКОВО

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

СЕЛО ЛЯСКОВО (ОБЛАСТ СМОЛЯН)

Село Лясково, община Девин, област Смолян е разположено в Западните Родопи, в тясна планинска клисура на река Лясковска. От всички страни е обградено с високи хребети. Климатът се характеризира с по-ниски летни температури и по-обилни валежи, а снежната покривка се задържа продължително. Населението наброява около 1063 жители.

Името Лясково носят още пет български села (в областите Бургас, Добрич, Кърджали, Стара Загора и Пловдив). Лясково е съществувало още през тракийско и римско време. Запазени са и се практикуват традиционни родопски занаяти като кацарство, самарджийство, железароковачество, декоративна дърворезба, ръчно тъкане на халища, козяци, торби, изработката на бродирани терлици и др.

Селото се развива като туристическо селище и посреща постоянно много туристи и гости. В него функционира едно основно училище и читалище „Просвета“. Традиционният селски събор се провежда през август всяка година. За Лясково пише езиковедът Любомир Милетич.

ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“

ДИАЛЕКТНИ ОСОБЕНОСТИ НА СРЕДНОРУПСКИТЕ
(РОДОПСКИ) ГОВОРИ

Според „Карта на диалектната делитба на българския език“ и „Българска диалектология“ говорът в село Лясково (област Смолян) е част от югоизточните среднорупски (родопски) говори.

Тези говори се характеризират със:

- голямо количество меки съгласни, в това число и меки шушкави (*ж`*, *ч`*, *ш`*);
- запазена беззвучна съгласна *x* (*h*);
- лабиализация на *и* в *у*;
- отнетното ударение;
- окончание *-ъх* вместо *-ох* в 1 л. ед.ч. мин.св.вр.;
- умалителни форми при имената;
- повторителни глаголи с наставка *-ицам*;
- съхранени стари падежни форми;
- вместо стб. *ѣ* се изговаря само *'а* (*гол`ам*, *гол'`ами*, *л'`ато*, *л'`атен*) или *ê* (*гол`ем*, *гол`еми*, *л`ето*, *л`етен*), т.е. това са говори с непрегласен ятов изговор.

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

**ИЗСЛЕДВАНЕТО УСТАНОВИ, ЧЕ ОТКЛОНЕНИЯТА ОТ ЕЗИКОВИТЕ
НОРМИ ПО ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ СА СЛЕДНИТЕ:**

В речта на възрастова група 1 – 10 години нарушенията на нормите са сравнително много, като най-отчетливи отклонения са: замяна на звукове; изпускане на звукове и срички; смекчаване на съгласни в позиция пред гласни *е, и, о, ъ*; изпускане на звукове и срички; вмятане на *й* пред гласна *е* в началото на думата; употреба на стари падежни форми; прибавяне на гласна *е* в глаголно окончание за 1 лице мн. ч. при глаголи от II спр.; употреба на глаголи във 2 и 3 лице вместо 1 лице; замяна на лично местоимение за 1 лице ед.ч. с 3 лице мн.ч.; употреба на диалектни и остарели думи.

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

В речта на възрастова група 30 – 40 години нарушенията на нормите са най-много, като най-отчетливи отклонения се наблюдават във: замяна на звукове; изпускане на звукове и срички; смекчаване на съгласни в позиция пред гласни *e* и *и*, смекчаване на съгласни *с* и *т* в краесловие, вмятане на *й* пред гласни *a* и *e* в началото на думата и удвояване на предлози *в* и *с*; употреба на среден род вместо женски род при прилагателни и минали причастия; прибавяне на съгласна *м* в окончание за единствено число при глаголи от II спрежение; употреба на множествено число вместо единствено при глаголи във II спр. ед.ч.; употреба на глаголи във 2 и 3 лице вместо 1 лице; употреба на диалектни и остарели думи.

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

В речта на възрастова група 60 – 70 години нарушенията на нормите са най-малко като най-отчетливи са: замяна на звукове; изпускане на звукове и срички; смекчаване на съгласни в позиция пред гласни *e* и *и*; удвояване на предлози *в* и *с*; липсва вмятане на *й* пред гласни в началото на думата; едно нарушение във формата за множествено число за лица; употреба на диалектни и остарели думи.

В речта на възрастова група 70 – 80 години нарушенията на нормите са много като най-отчетливи са: замяна на звукове; изпускане на звукове и срички; смекчаване на съгласни в позиция пред гласни *e* и *и*; смекчаване на съгласни в краесловие, вмятане на *й* пред гласни *a* и *e* в началото на думата и удвояване на предлози *в* и *с*; употреба на среден род вместо мъжки род при минали причастия и спомагателния глагол; употреба на диалектни и остарели думи.

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

**АНАЛИЗЪТ НА ПОЛУЧЕНИТЕ ДАННИ УСТАНОВИ, ЧЕ
ТЕРИТОРИАЛНИЯТ ГОВОР НА СЕЛО ЛЯСКОВО ИМА СЛЕДНИТЕ
ХАРАКТЕРНИ ОСОБЕНОСТИ:**

- 1. Фонетични:** Говорът е с меко звучене, тъй като съгласните звукове в позиция пред гласни *е* и *и* винаги биват смекчавани, а към гласна *е* в началото на думата редовно се вмьга *й*. Гласна *е* редовно бива заменяна от гласна *и*. Открива се силна редукция на гласни *о* и *а*, които биват заменяни от гласни *у* и *ъ* в неударена позиция.
- 2. Граматични:** В речта на носителите на говора се откриват стари падежни форми, употреба на глаголи във 2 и 3 лице вместо 1 лице, употреба на среден род вместо мъжки или женски род при минали причастия и спомагателния глагол.
- 3. Лексикални:** В речта на носителите на говора се откриват множество остарели и диалектни думи и изрази, както и стари падежни форми.

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Особеностите на диалекта на жителите на село Лясково (област Смолян) съвпадат с ареала и макар че в речта на някои от изследваните представители се откриват и други отклонения от книжовната норма, тъй като те са единични прояви, не могат да се приемат като характеристика на териториалния говор.

Направената хипотеза, че в речта на по-младото поколение ще се наблюдават по-малко отклонения от книжовната норма не се потвърди, защото във възрастова група 1 – 10 години нарушенията са много, а в следващата група 30 – 40 години са най-много. Това показва, че независимо от образованието и информационната среда характерните белези на териториалния говор са изключително устойчиви и няма тенденция за изгубването (изчезването) им.

Интересно е, че дори на лексикално равнище, независимо от промяната на денотативната действителност, няма данни за отмиране/изчезване на остарелите и диалектните думи в речта на носителите на говора.

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

**ПРОЕКТЪТ НЯМА ПРЕТЕНЦИИТЕ ЗА ПОДРОБНО НАУЧНО
ПРЕДСТАВЯНЕ НА ЕЗИКОВИЯ МАТЕРИАЛ – ТОЙ Е УЧЕНИЧЕСКИ И Е
ПЛОД НА НЯКОЛКОМЕСЕЧНА РАБОТА, КОЯТО БЕШЕ ИСТИНСКО
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ЗА ИЗСЛЕДОВАТЕЛИТЕ.**

**ЕДНО ПО-ЗАДЪЛБОЧЕНО НАУЧНО ПРОУЧВАНЕ ВЪРХУ
ЕКСЦЕРПИРАНИЯ МАТЕРИАЛ БИ МОГЛО ДА ИЛЮСТРИРА КАКВИ СА
НАСЛЕДНИЦИТЕ НА СТАРОБЪЛГАРСКИТЕ ЗВУКОВЕ В РЕЧТА НА
НОСИТЕЛИТЕ НА КОНКРЕТНИЯ ДИАЛЕКТ ОТ ИЗСЛЕДВАНИТЕ
НАСЕЛЕНИ МЕСТА, АКЦЕНТНИТЕ ОСОБЕНОСТИ, ДО КАКВА
СТЕПЕН СЕ ПАЗЯТ СТАРИТЕ ПАДЕЖНИ КОНСТРУКЦИИ И КОИ
ОСТАРЕЛИ И ДИАЛЕКТНИ ЛЕКСЕМИ ПРОДЪЛЖАВАТ ДА СА ЧАСТ ОТ
РЕЧТА НА НОСИТЕЛИТЕ ОТ ВСИЧКИ ВЪЗРАСТИ.**

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

НАДЕЖДАТА НА АВТОРИТЕ Е, ЧЕ ИЗСЛЕДВАНЕТО ИМ БИ ИМАЛО ПРИНОС КЪМ РАЗВИТИЕТО НА НАУКАТА ДИАЛЕКТОЛОГИЯ, ЗАЩОТО ВЪЗ ОСНОВА НА АВТЕНТИЧНОСТТА НА ЗАПИСИТЕ МОГАТ ДА СЕ НАПРАВЯТ ЗАКЛЮЧЕНИЯ ДО КАКВА СТЕПЕН СЕ ПАЗЯТ ХАРАКТЕРНИТЕ БЕЛЕЗИ НА ДВАТА ДИАЛЕКТА КЪМ СЪВРЕМЕННИЯ МОМЕНТ И ЧЕ В ЕДИН ПО-КЪСЕН ЕТАП НА БАЗАТА НА ПОЛУЧЕНИТЕ ДАННИ МОГАТ ДА СЕ ПРАВЯТ ДИАХРОННИ СРАВНЕНИЯ.

**ПРОГРАМА „МАЛКИ УЧЕБНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОБЩНОСТИ“
ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН
(УЧИ-БАН)“**

ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

- Антонова Л. (2014) Карта на диалектната делитба на българския език второ издание. Л. Антонова, Л. Василева, А. Кочева. ИБЕ „Професор Любомир Андрейчин“. София 2014, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“.
- Бояджиев, Т. (2002) Български език за 8. клас. Т. Бояджиев, В. Попова, И. Христова, В. Жобов, Г. Колев, М. Янакиева. София 2002, Анубис.
- Димчев, К. (2002) Български език за 9. клас. К. Димчев, И. Комарска, А. Петров. София 2002, Булвест 2000.
- Коилов, К. (2017) Местните имена в Цалапица – минало, настояще, бъдеще и традиции (лингвокултурологичен преглед), Български език 64 (2017), 4, 84–90, <http://www.balgarskiezik.eu>
- Стойков, Ст. (2002) Българска диалектология, 4-то фототипно изд. София 2002, Акад. изд. „Проф. Марин Дринов“, <http://macedonia.kroraina.com/>
- <http://bg.gude-bulgaria.com/>
- <http://www.rodopi-bg.org/>
- www.mirela.bg
- bg.wikipedia.org

ФОРУМ „ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПОДХОДИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“ 2018

ПОЛЗИ ОТ РАБОТАТА ПО ПРОЕКТ „УЧЕНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА БАН“

МЛАДИТЕ ИЗСЛЕДОВАТЕЛИ:

- Научиха много за своето родно място.
- Чрез проучването на диалектните особености по „Карта на диалектната делитба на българския език“ и „Българска диалектология“ се запознаха подробно с богатството на българските диалекти и с особеностите на своите териториални говори.
- Чрез обработката и систематизирането на данните се запознаха със спецификите на транскрибирането на живата реч и обработката на езиковия материал и си припомниха езиковите норми.
- Чрез формулирането на изводите и заключенията, създаването на хартиен носител, описващ дейността, и изработването на презентацията придобиха знания и опит за работа по други проекти.
- Придобиха умения за работа в екип.
- Не на последно място, разбраха, че, за да е успешна дейността, трябва да се изработи предварителен план и задачите по него да се следват в определен ред.

**ФОРУМ „ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПОДХОДИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“ 2018**

БЛАГОДАРЯ ВИ ЗА ВНИМАНИЕТО!

**РОДНИЯТ ДИАЛЕКТ – ПОЗНАТ И НЕПОЗНАТ.
СЪВМЕСТЕН ПРОЕКТ НА МЛАДИ ИЗСЛЕДОВАТЕЛИ И
УЧЕНИЧЕСКИЯ ИНСТИТУТ НА БАН**

**Марина Петрова – старши учител по БЕЛ
petrovamarina@abv.bg**

ПГЕЕ – ПЛОВДИВ 2018 г.